

Читайте, гитайте, і гуржоту наурайтеся, і свого не цурайтеся. / Т. Шевченко /

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 9-10 (785-786)

Березень
2016 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

Цьогоріч на Дніпропетровщині збудують два дитячих садки

Про це повідомив голова облдержадміністрації **Валентин Резніченко**, який зазначив:

«Прагнемо охопити дошкільною освітою всіх малят області. Для цього відкриваємо навчально-виховні комплекси та садочки. У планах на 2016-й – 1,5 тисячі нових місць. Уперше за багато років відкриємо два садочки, що збудовані «з нуля». Робимо це на територіях, де є найбільша потреба, – у селищі Ювілейне Дніпропетровського району та на житловому масиві Лівобережний-3 у Дніпропетровську».

Садочок у Ювілейному створюють на місці колишнього пустиря. У планах – п'ять просторих будівель, об'єднаних переходами, та декілька дитячих майданчиків.

У трьох корпусах будуть дитячі групи з ігровими, роздягальнями, спальнями, буфетами. Ще

один корпус – для харчового блоку, складських приміщень та адміністрації. Ці чотири будівлі будуть двоповерхові. У центрі зведуть п'яту будівлю – триповерхову. Там розташують музичний зал, спортзал, ігротеку та зимовий сад. Також для дітей створять кімнату емоційного розвантаження, комп'ютерні класи та чимало іншого.

Зараз закладено фундамент усіх корпусів, у трьох – вже зведені стіни. Будівельні роботи виконані на 40%. Відкриття садочка заплановано на кінець 2016 р. Його вихованцями стануть 220 малят.

Садочок на Лівобережному у Дніпропетровську планують відкрити також наприкінці року. Фундамент майбутньої двоповерхової будівлі (площею майже 3 тисячі кв. м.) вже закладено, будівельники почали зведення стін. При садочку

збудують котельню на альтернативному паливі, облаштують 12 дитячих майданчиків. Після відкриття дошкільний заклад відвідуватимуть 220 хлопчиків та дівчаток.

КВІТИ, ПОДАРУНКИ ТА УСМІШКИ: ВИДАТНИХ ЖІНОК НАШОГО КРАЮ ПРИВІТАЛИ ЗІ СВЯТОМ ВЕСНИ

Сильні та успішні. І водночас – ніжні та люблячі. Справжні жінки, які надихають чоловіків та роблять світ кращим. Понад сорок представниць прекрасної статі, які щодня розвивають Дніпропетровщину і роблять її кращою, зібралися в приміщенні облдержадміністрації. Серед них – освітяни, лікарі, журналісти, керівники установ, соціальні працівники, доярки, матері-героїні. Вони отримали вітальні листи від очільника регіону Валентина Резніченка, квіти та подарунки – все з нагоди свята 8 Березня.

«Добрі й ласкаві, мужні й ранимі, хоробрі й тендітні, ви – найдорожчий скарб у житті чоловіків. Ви наповнюєте будні яскравими фарбами, спонукаєте і надихаєте до шляхетних вчинків і добрих справ. – йдеться у вітанні голови облдержадміністрації Валентина Резніченка. – Бажаю, щоб кожен ваш день був сповнений передчуттям радості й упевненості. Хай у душі завжди квітне весна, в оселі панують злагода, тепло та затишок. Нехай вас загірває весняне сонце, а нас – ваша присутність. Миру вам, гарного настрою, оптимізму, благополуччя, віри у себе та своїх близьких. Хай

здійсняться найзаповітніші бажання! Кохання вам і щастя!»

«Ви про нас піклуєтеся, надихаєте, обєригаєте, підтримуєте. Ви – найдорожче, що

є у чоловіків. Вітаю зі святом весни! Бажаю благополуччя, щастя та радості кожного дня», – привітав жінок перший заступник голови ОДА **Олег Кужман**.

ВІДЗНАЧАЄМО 202-у річницю НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Біля пам'ятника молодому Кобзарю в Дніпропетровську святково і урочисто. Тут зібралися керівники області й міста, громадські діячі, духовенство, мешканці області. Читали проникливі вірші поета. Згадували про тих, хто сьогодні боронить незалежність країни. Разом вшанували пам'ять загиблих у зоні АТО та заспівали гімн України.

Разом з усією Україною учні начальних закладів області відсвяткували річницю народження українського генія.

«Для молоді такі заходи – це можливість не лише дізнатися більше про творчість Тараса Шевченка, але й проявити свої таланти художників, поетів, читців, – зазначає директор департаменту освіти і науки облдержадміністрації **Олексій Полторацький**, – все це неодмінна складова патріотичного та культурного виховання».

У закладах освіти, будинках культури, бібліотеках відбулися літературні вечори, вистави, «круглі столи», конференції, присвячені літературній та громадській діяльності Тараса Шевченка. Про долю і творчість видатного українця розповідали літературознавці, культурологи, історики, науковці.

За матеріалами департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації

Далі на стор. 4-5

«Реєстрація абітурієнтів на ЗНО успішно завершилась – майже 22 тисячі майбутніх студентів будуть тестуватися цього року, – зазначив директор департаменту освіти і науки ОДА **Олексій Полторацький**. – Цей показник приблизно такий, як і минулого року».

У 2016 році буде відбуватися ЗНО за 12-ма предметами: українська мова і література, історія України, математика, біологія, географія, фізика, хімія, англійська, німецька, французька, іспанська та російська мови. Найпопулярніша – історія України, яку здаватимуть майже 15 тисяч абітурієнтів. Не менше цікавить майбутніх студентів математика. На неї зареєструвалось майже 13 тисяч вступників.

Після успішної реєстрації абітурієнти мають отримати сертифікат ЗНО-2016. Саме цей сертифікат і документ, що посвідчує особу, обов'язково потрібно взяти з собою на тестування.

Основна сесія ЗНО триватиме з 5 травня по 17 червня. Для тих, хто не зможе написати тести у ці дні через поважні причини, проведуть додаткову сесію – з 14 червня по 4 липня.

За тиждень – весняні канікули

7 березня розпочалися весняні канікули для дітей шкіл Широківського району. Переважна більшість школярів піде на канікули з 21 та 28 березня.

«Школи цього року самостійно визначають, коли в них почнуться канікули і скільки триватимуть. Єдина вимога – діти мають відпочивати не менше 30 днів на рік, – зазначає начальник управління середньої освіти ДОН ОДА **Валентина Середня**. – У школах вже оцінили ефективність нововведення. Така самостійність дала вчителям змогу вчасно закінчити вивчення тем з певних предметів та краще організувати навчальний процес».

У школах Нікопольського району весняні канікули почнуться 14 березня. Школярі Дніпродзержинська, Вільногірська, Жовтих Вод, Ордонікідзе та деяких районів області підуть на канікули з 21 березня. Трохи пізніше почнуться канікули в учнів шкіл Марганця, Павлограда, Кривого Рогу, Синельникового та інших міст і районів області. Останніми свій весняний відпочинок почнуть діти з Межівського району – 4 квітня.

Частина школярів Дніпропетровська з Шевченківського, Індустріального та Самарського районів підуть на канікули також з 21 березня. Інші, з Соборного, Центрального, Чечелівського, Новокодацького районів, тижнем пізніше – 28 березня. Чотири школи з АНД-району – з 21 березня, інші – з 28.

Новий Дніпропетровщині Новий стандарт освіти світи

2016 – Рік англійської мови в Україні

ВИВЧАЄМО АНГЛІЙСЬКУ ПОСИЛЕНО

На засіданні Кабінету Міністрів України
10 березня було затверджено план заходів

щодо посилення вивчення англійської мови на період до 2020 року.

для вчителів проводиться один раз на 5 років. Водночас практика розвинутих країн рекомендує 2-3 рази на рік. Програми з підвищення кваліфікації є застарілими, виконуються не в повному обсязі та не мають достатнього мовного компоненту, який би підвищував/перевіряв рівень володіння іноземною мовою вчителя тієї чи іншої категорії. Кваліфікація та рівень володіння іноземною мовою методистів інститутів післядипломної освіти потребує постійного вдосконалення та підтвердження через проходження міжнародної сертифікації.

Вивчення іноземної мови потребує постійного моніторингу рівня навченості учнів, що допоможе вчасно виявити прогалини у системі навчання, скоригувати навчальний процес, переглянути навчальні матеріали для осучаснення та урізноманітнення форм і методів вивчення англійської мови.

Запропоновані заходи щодо реалізації основних напрямів модернізації системи освіти складені з урахуванням вимог

сучасного глобалізованого, інформаційно-технологічного суспільства та зорієнтовані на вирішення таких основних завдань, як:

- модернізація системи підготовки педагогічних працівників;
- удосконалення системи післядипломної освіти;
- запровадження міжнародних стандартів оцінювання для учнів, студентів, вчителів та викладачів вищих навчальних закладів;
- поглиблення міжнародного співробітництва у сфері новітніх педагогічних технологій;
- ознайомлення з англійськими дистанційними (он-лайн) ресурсами для учнів і вчителів та активний супровід вищезазначених ресурсів на регіональному рівні;
- створення англійськомовного середовища через запровадження освітніх теле- та радіопроектів із вивчення англійської мови для різних категорій населення, організацію та проведення літніх мовних таборів, курсів тощо.

Сьогодні інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітнього простору потребує опанування іноземними мовами на якісно новому рівні.

Враховуючи сучасні потреби суспільства, є нагальна потреба оновлення системи методичної підготовки майбутнього вчителя, що передбачає насамперед розроблення нових стандартів для всіх рівнів вищої освіти.

Для забезпечення якісного процесу викладання англійської мови як у загальноосвітніх навчальних закладах, так і вищих навчальних закладах необхідне оновлення особистого складу вчителів/викладачів англійської мови як іноземної, що мають достатній рівень володіння англійської для викладання (рівень B2 і вище) та знайомі з сучасними методиками викладання англійської мови.

На сьогодні в Україні обов'язкове проходження курсів підвищення кваліфікації

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА МАГІСТРАТУРА НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ДНУ

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара підписав меморандум про співпрацю з Вищою школою менеджменту охорони праці в Катовіце (Польща).

Головною метою цього договору є створення спільної магістратури для студентів економічного факультету ДНУ, які зможуть після успішного навчання отримати український та європейський магістерські дипломи. «Сподіваємося, що студенти, які вступатимуть до магістратури ДНУ цього року, матимуть таку можливість, – наголосив ректор університету професор Микола Поляков. – На сьогодні вже визначено академічну різницю за спеціальністю «Менеджмент» в обох університетах і фахівці починають узгодження програм. Це тринадцята угода про академічний обмін з польськими університетами, що підписана в ДНУ. Ми маємо успішне 20-річне співробітництво з Люблінським Університетом ім. Марії Кюрі-Склодовської, Варшавським, Вроцлавським, Лодзьським, Познанським, Білостоцьким та багатьма іншими університетами Республіки Польща, зарекомендували себе як надійні партнери і нині розширюємо можливості академічного обміну для нинішніх і майбутніх студентів».

Візит до ДНУ канцлера Вищої школи менеджменту охорони праці Малгожати Сікорської та представниці ректора з питань міжнародного співробітництва Клаудії Тиралі є продовженням плідної кількарічної співпраці нашого вишу з польськими колегами. «Вища школа менеджменту досить молода порівняно з Дніпропетровським університетом, але у нас є багато споріднених спеціальностей, за якими ми могли б здійснювати студентський та науковий обмін, – зазначила

Малгожата Сікорська. – Ми співпрацюємо з промисловими підприємствами Польщі в сфері захисту довкілля, досліджуємо промислове забруднення, запилення, шумові показники. Нещодавно отримали грант Європейської комісії для розвитку хімічної лабораторії, що здійснює ці дослідження. Також маємо дуже сильну гуманістику: менеджмент, внутрішня безпека, філологія, мистецтвознавство, зв'язки з громадськістю. Сьогодні ми починаємо співпрацю за напрямком «Менеджмент», але сподіваємося на розвиток взаємин і за іншими спеціальностями», – наголосила канцлер.

Декан економічного факультету ДНУ професор Сергій Смирнов також бачить різні напрямки співробітництва з колегами

з Катовицької Вищої школи: «Перша наша мета – спільна магістратура, але ми плануємо також проведення відеоконференцій, вебінарів, що не потребує великих фінансових витрат, запрошуємо колег до публікації результатів досліджень у наших наукових журналах, як друкованих, так і електронних, до участі в конференціях. Також ми активно шукаємо партнерів для участі у програмі ЄС «Горизонт-2020». Завідувач кафедри економіки та управління підприємством Тетяна Гринько провела велику попередню організаційну роботу, що допомагає нам розвивати це співробітництво», – зазначив декан факультету.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О. Гончара, тел. 374-98-20, www.dnu.dp.ua

Всеукраїнський конкурс «УЧИТЕЛЬ РОКУ – 2016»

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2015 № 969 у 2015-2016 навчальному році всеукраїнський конкурс «Учитель року – 2016» проводиться у таких номінаціях: «АНГЛІЙСЬКА МОВА», «ЗАХИСТ ВІТЧИЗНИ», «ІСТОРІЯ» ТА «МАТЕМАТИКА».

Номінація «Англійська мова»

19 січня в Марганецькій загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови з першого класу відбулося урочисте відкриття фінального туру ІІ (обласного) етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Англійська мова», що тривав 19-22 січня.

З вітальним словом до освітян звернулися Марганецький міський голова Олена Анатолівна Жадько, завідувач Марганецьким міським методичним кабінетом Алла Миколаївна Фоміна, в.о. начальника управління освіти Тетяна Полікарпівна Лепілова, голова профспілки працівників освіти Галина Михайлівна Осьмінкіна та директор Марганецької СЗШ № 2 Олександр Васильович Бурлака.

Упевненості у своїх силах конкурсантам додав виступ голови оргкомітету конкурсу Алли Іванівни Васильченко, методиста кафедри гуманітарної освіти ДОШППО, та голови журі – Оксани Іванівни Ложнікової, вчительки англійської мови НВК № 12 «ЗНЗ І ступеня – гімназія», Дніпропетровськ.

Святковим концертом гостей вітали вокальний фольклорний ансамбль «Веселі нотки», хореографічний ансамбль «Браво» та творчі учні школи.

Звісно, жодна велика перемога неможлива, якщо їй не передує мала перемога над самим собою, адже конкурс – це не тільки перевірка фахових знань і здібностей учителів англійської мови, а й випробування їхньої життєвої витримки, наполегливості, уміння доводити справу до кінця.

Фінальний тур ІІ етапу конкурсу розпочався з інтерв'ю, під час якого конкурсанти стисло, в довільній формі, англійською мовою розповіли про себе та свій педагогічний досвід.

Рівень опанування ІКТ визначався під час другого конкурсного випробування. Конкурсанти створювали на власному веб-ресурсі (блогі) повідомлення про

перебіг конкурсу. При перевірці робіт журі враховувало змістовність, авторську позицію, оригінальність, стиль і грамотність, дизайн оформлення, мультимедійність. Найкращі блоги були у представників Марганця, Криворізького району, Новомосковська, Вільногірська, Кривого Рогу та Юр'ївського району. Другий день конкурсу розпочався з майстер-класу Дар'ї Володимирівни Арцимєєвої, учительки із Новопільського НВК «СЗШ І-ІІІ ступенів – ДНЗ» Криворізького району на тему: «Using the itools for english teaching». Мета – ознайомити учасників із поняттям itools, презентувати кілька корисних та ефективних програм і ресурсів; навчити практично застосувати обрані itools для виконання таких завдань, як вікторина, квест, оцінювання та рефлексія. Майстер-клас передбачав роботу учасників у трьох групах, завдання були підібрані таким чином, щоб кожен учитель був залучений до роботи (<http://englishteachingworkshop.blogspot.com/2016/01/itools-2016.html>).

За підсумками змагань переможцями стали:

І місце – **Євгенія Миколаївна Гора**, гімназія № 7, Нікополь;

ІІ місце – **Оксана Сергіївна Савченко**, СЗШ № 44, Кривий Ріг;

ІІІ місце – **Яна Вікторівна Цикункова**, НВК «Ліцей – Спеціалізована школа» № 10, Марганець.

Кожна конкурсантка отримала від міського голови Марганця маленький сувенір – флешку і грамоту з певною номінацією.

Оргкомітет конкурсу

Номінація «Історія»

Протягом чотирьох днів, 19-22 січня, на базі НВК-ліцею «Імпульс» Саксаганського району Кривого Рогу відбувся фінальний етап ІІ туру (обласного) конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Історія».

Із десяти фіналістів, заявлених на цей етап конкурсу після відбіркових змагань, участь взяли 7 вчителів історії із Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Кривого Рогу, Нікополя і Томаківського, Широківського та Юр'ївського районів.

Конкурс урочисто відкрили заступник начальника управління освіти та науки Криворізької міської ради – Тетяна Леонідівна Басова, голова журі – Ігор Якович Щупак, автор програм та шкільних підручників з всевітньої історії для учнів 6-11-х класів, кандидат історичних наук; голова оргкомі-

тету конкурсу – Людмила Леонтіївна Базилевська, члени журі та творчі колективи Кривого Рогу.

Серед основних видів чотириденної роботи на конкурсі були: «майстер-клас», що проводився із вчителями-фіналістами, урок з історії України чи всевітньої історії у 6-11-х класах, інтерв'ю з учасником, який представляв свій досвід роботи у довільній формі, а також презентувалося уміння вчителя використовувати сучасні ІК-технології, що передбачало у короткий час розміщення інформації про перебіг конкурсу на власному Інтернет-ресурсі.

Учасники, готуючись до щоденних не легких конкурсних випробувань, доклали неабияких зусиль та виявили фантазію і уяву, високий рівень опанування сучасни-

ми педагогічними технологіями, продемонстрували своє бачення шляхів реалізації сучасних освітніх проблем у шкільному навчально-виховному процесі, подаючи все це у яскравій та образній формі.

При визначенні переможців журі враховувало педагогічну майстерність конкурсантів, раціональність вибору та реалізацію комплексу засобів навчання відповідно до дидактичних функцій уроку та «майстер-класу», подання навчального матеріалу із врахуванням вікових та психологічних особливостей учнів, вільне володіння фактичним програмним матеріалом з історії України та всевітньої історії, звертало увагу на оцінювання та контроль навчальних досягнень учнів на конкурсному уроці, вміле і доцільне поєднання сучасних освітніх технологій із темою і змістом уроку.

Авторитетне журі конкурсу визначило трьох найкращих, які показали високі резу-

льтати у всіх видах змагань. Ними стали:

І місце – **Наталія Сергіївна Власова**, СЗШ № 15, Дніпропетровськ;

ІІ місце – **Марина Олександрівна Манько**, НВК «Криворізька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів із поглибленим вивченням іноземних мов – ДНЗ»;

ІІІ місце – **Людмила Миколаївна Пасічна**, Чаплинська СЗШ Юр'ївського району.

Конкурсанти та члени журі відзначили чудову організацію конкурсу з боку управління освіти і науки та інноваційно-методичного центру Криворізької міської ради, навчально-виховного комплексу № 35 «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – багатопрофільний ліцей «Імпульс». Вони створили гарні умови для роботи конкурсантів і членів журі та організували змістовну культурну програму, в межах якої учасники конкурсу ближче ознайомилися з містом.

Людмила БАЗИЛЕВСЬКА, голова оргкомітету конкурсу, завідувач НМЛ гуманітарних дисциплін кафедри гуманітарної освіти ДОШПО

Всеукраїнський конкурс «УЧИТЕЛЬ РОКУ – 2016»

Очний етап конкурсу «Учитель року – 2016» у номінації «Математика» відбувся 25-28 січня на базі Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та СЗШ № 54 Новокодацького (Ленінського) району обласного центру.

В перший день змагань 10 претендентів із різних куточків Дніпропетровщини, котрі перемогли на відбірковому етапі, давали інтерв'ю та доводили свою майстерність у вмінні користуватися комп'ютером.

26 та 27 січня конкурсанти провели уроки та майстер-класи на базі СЗШ № 54.

Перебіг змагань оформлювався фотоматеріалами у вигляді щоденника.

Спільне засідання журі та оргкомітету визначило переможців:

I місце – **Наталія Сергіївна Габзовська**, учитель загальноосвітньої санаторної школи-інтернату № 3 Дніпропетровської обласної ради;

II місце – **Ірина Миколаївна Шабелян**, учитель-методист, заступник

директора з навчально-виховної роботи Лозуватської СЗШ Криворізького району;

III місце – **Світлана Василівна Самокиш**, учитель-методист Жданівської СЗШ Магдалинівського району.

На відбірковому етапі обласного туру конкурсу члени фахових журі оцінювали блог чи сайт учителя, який конкурсант використовує у навчанні учнів, для зв'язку з батьками, для висвітлення актуальних питань сучасної освіти.

Номінація «Математика»

Іншим випробуванням була розробка і презентація на-

вчального проекту, впровадження якого передбачає активне використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Теми навчальних проектів з проблемних питань навчального предмета розподілялися шляхом відкритого жеребкування. Щоб оцінити педагогічну майстерність конкурсантів, аналізувалися відповіді на питання з фаху, психології, педагогіки та розв'язування ускладнених завдань відповідно до навчального предмета.

Під час фінального етапу обласного туру змагань конкурсанти проводили урок у незнайомому класі. Оцінювалася фахова, методична, психолого-педагогічна компетентності та особисті якості. Це було одне із найскладніших випробувань. Претенденти на звання кращого вчителя області здійснювали самоаналіз уроку. Члени журі брали до уваги вміння аналізувати свою діяльність, критичність мислення та глибину самоаналізу.

Учасники представляли майстер-класи тривалістю до 30 хвилин «Я роблю це так», які проводили з учителями шкіл з певного предмета відповідних міст.

Майстер-клас – це особливий жанр узагальнення та поширення педагогічного дос-

віду, це – фундаментально розроблений оригінальний метод або авторська методика, що має свої принципи і відповідну структуру. Принцип майстер-класу: «Я знаю, як

творчі учителі, натхненні своєю працею, які не лише передають учням якусь суму знань, але й плекають у своїх учнях особистості.

Всеукраїнський конкурс «Учитель року» є засобом формування компетентного вчителя. Долучаючись до конкурсу, вчителі ретельно готуються: узагальнюють свій педагогічний досвід, опановують інноваційні технології, щоб використовувати їх у навчанні учнів, вивчають нове та пригадують забуте. А ще, взаємозбагачуючись, діляться своїми здобутками та напрацюваннями з колегами. Порівнюючи свої результати з досягненнями інших вчителів, педагоги визначають нові завдання, щоб вирішувати їх, зростати, удосконалюватися як професіонали. Адже вчитель доти є вчителем, доки він навчається та удосконалюється сам.

Конкурс «Учитель року» є своєрідним соціальним ліфтом, що допомагає вчителю презентувати свій педагогічний досвід і заявити про себе на рівні міста, а потім, перемагаючи у наступних етапах, на рівні області та нашої держави.

Тетяна КРАМАРЕНКО, голова фахового журі конкурсу у номінації «Математика», кандидат педагогічних наук, доцент кафедри математики та методики її навчання Криворізького національного університету

це робити. Я навчу вас». Майстер-клас – можливість ознайомитися з технологіями, методиками та авторськими напрацюваннями. Передати продуктивні способи роботи – одне з найважливіших завдань для Майстра. Позитивним результатом майстер-класу є опанування учасниками новими творчими способами вирішення педагогічної проблеми, формування мотивації до самонавчання, самовдосконалення, саморозвитку. На цих майстер-класах могли бути присутні всі охочі, що сприяє поширенню передового педагогічного досвіду серед педагогічної спільноти, адже у таких конкурсах зазвичай беруть участь

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2015 № 969 у 2015-2016 навчальному році всеукраїнський конкурс «Учитель року – 2016» вперше проводився у номінації «Захист Вітчизни».

У I турі конкурсу (районний, міський) взяли участь 77 вчителів області. На участь у II турі (обласному) подали заявки 20 вчителів предмета «Захист Вітчизни».

Фінальний етап II туру конкурсу відбувся 10-12 лютого на базі комунального закладу освіти «Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою» Дніпропетровської міської ради. Його учасники змагалися у номінаціях: «Майстер-клас», «Урок», «Самоаналіз уроку», «Володіння ІКТ».

За підсумками фіналу переможцями стали:

I місце – **Сергій Михайлович Лоза**, СЗШ № 20 ім. О.І. Стовби, Дніпродзержинськ;

II місце – **Василь Олександрович Красавін**, Ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, Дніпропетровськ;

III місце – **Анатолій Робертович Міллер**, вчитель предмета «Захист Вітчизни», директор Олександрівської СЗШ Широківського району.

У березні-квітні С.М. Лоза представлятиме нашу область на Всеукраїнському етапі конкурсу «Учитель року» в Луцьку.

Номінація «Захист Вітчизни»

«З вірою у свої сили, з волею до перемоги!» – педагогічне кредо Сергія Лози.

Ці слова були його девізом і після закінчення 11 класу, і під час навчання у вищому зенітно-ракетному командному училищі протиповітряної оборони, і під час служби у лавах Збройних Сил України, і на посаді заступника начальника Дніпродзержинського училища професійної підготовки персоналу державної кримінально-виконавчої служби України по роботі з особовим складом, строкової частини та режиму.

Звільнений у запас Збройних Сил за вислугою років, 42-річний військовий став заступником директора з військово-патріотичного виховання СЗШ № 20 міста Дніпродзержинськ. Виховання ідеалу служіння народів, готовності до захисту Батьківщини спонукає до фізичного вдосконалення, опанування військовими та військово-технічними знаннями, вивчення бойових традицій українського народу.

На заняттях з предмета «Захист Вітчизни» Сергій Лоза підтримує

такі стосунки в класі, як і між військовослужбовцями у військових частинах, щоб юнаки відчували зрозумілі психологічні особливості воїна, військового колективу, навчилися користуватися доступними методами самооцінки своєї готовності до військової служби. Учитель використовує прийоми і методи ІКТ, технології проблемного викладу знань, проектної технології, інтерактивних та ігрових технологій, розвитку критичного мислення, створення шкільних інформаційних засобів тощо. Успішності занять сприяє висока дисципліна, організованість, відповідальність вихованців.

В СЗШ № 20 діє військово-спортивний клуб для старшокласників; в цікавих інтерактивних позакласних закладах беруть участь і молодші школярі. Учні залучені до співпраці з освітніми, громадськи-

ми і волонтерськими організаціями, військовими формуваннями. Курсанти ДУППП ДКВС України є активними учасниками шкільних мітингів, військово-спортивних змагань, навзаєм запрошують до себе школярів, зокрема для здобуття практичних навичок.

Сергій Михайлович наголошує: «Збройні Сили є необхідним атрибутом держави і виконують її найголовнішу – захисну – функцію. Я впевнений, що захищати Вітчизну – справа для справжніх чоловіків».

До речі, справу батька продовжує син – він навчається на IV курсі Національної академії Харківської національної гвардії України в Харкові.

Володимир ТРУСОВ, методист ДОШПО

Кобзареве слово

У Дніпропетровському художньому музеї з нагоди 202-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка стартує проект

«Душею чую рідну землю»

17 березня відбудеться екскурсія міні-виставкою графіки відомих українських митців із колекції музею. Тут представлені ілюстрації до Шевченкових творів від Марії Котляревської та Михайла Деревуса, образи Шевченка, створені Миколою Родзіним та Василем Касіяном. А ще – «репліки» на найвідоміші автопортрети Кобзаря у виконанні Василя Чебанника та Володимира Масика.

Представлені найпоширеніші техніки високого, плоского й глибокого друку – ліногравюра, ксилографія, літографія, монотипія, офорт тощо.

Після екскурсії відбудеться тематична вікторина.

24 березня в музеї відбудуться лекції, присвячені творчості видатного митця. Родзинкою проекту стане міні-концерт музичних творів за мотивами поезії Тараса Шевченка.

Україна в картинах її славетного сина

З нагоди Дня народження Тараса Шевченка в Меморіальному будинку-музеї Д.І. Яворницького відбудуться мультимедійні лекції про Шевченка-художника.

Дмитро Яворницький багато літ присвятив вивченню життєвого та творчого шляху Тараса Шевченка. Тож не дивно, що розповіді про мало-відомі факти з його життя пролунають саме у Меморіальному будинку-музеї, осередку українського духу Придніпровського краю.

Тематичні заняття фахівці проведуть у приміщенні музею, а також – виїжджатимуть до шкіл та вишів.

Заявки – за тел.: 47-27-61, 47-27-33

Шевченкіана в закладах освіти

• «Віродися, Тарасе, мовою, одкровенням, душі розмовою» – тема єдиного уроку в місті Марганець.

• «Український Прометей» – єдиний урок, присвячений Тарасові Шевченкові, провела вчитель української мови та літератури Євещько-Миколаївського НВК Новомосковського району Олена Віталіївна Ломачка. На ньому представлено шість експозицій: «Дитинство Тарасика», «Перші творчі спроби», «Пророк України», «Співець жіночої долі», «Учитель Правди Божої», «Шевченко – художник», відбулися літературний та музичні конкурси, інсценізація «Співець-патріот». Учні, виконавці ролей, відчули всю радість і страждання, що випали на долю Великого Кобзаря.

• У Криворізькій СЗШ № 67 на традиційній загальношкільній лінійці учні згадали найважливіші події з життя Кобзаря, декламували вірші та інсценували уривки з творів. Цього дня школярі переглянули відеофільм про життя Тараса Шевченка, а наймолодші – мультфільм «Садок вишневий коло хати».

• «Не забуде Україна Шевченкове слово». У 53 професійно-технічних навчальних закладах Дніпропетровщини відбувся тиждень ушанування Тараса Шевченка – славетного сина українського народу. Педагоги організували конференції, книжкові виставки, перегляд документальних фільмів про митця, літературні вечорниці та ігри «Найрозумніший», конкурси плакатів та малюнків, флешмоби тощо.

ПОЕТИЧНА СПАДЩИНА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА у творах сучасної учнівської та студентської молоді

Кожне покоління українців повертається до народного генія і переосмислює його творчість, проектуючи його спадщину на сьогоднішній день, відкриваючи нові образи та по-новому інтерпретуючи зміст.

Мовно-літературний конкурс імені Тараса Шевченка підтвердив, що молодь свято шанує творчість великого українського поета. Для молодого покоління Тарас Шевченко – це символ вічної боротьби, духовний геній України. Це людина, яка стала легендою завдяки таланту і великій любові до рідного народу. Шевченко для сучасних українців – це не лише вірші Кобзаря, що вивчаються у школі, а й надії, якими ми живемо сьогодні, із яких черпаємо життєві сили, любов до України. Він дарував вічність українському слову, передбачив наше майбутнє відродження. Його твори – це не лише спогади про славетне минуле України, коли козаки «панували, добували і славу, і волю». На думку сучасних учнів, найбільшим досягненням Тараса Григоровича є те, що він зміг у серцях українців відродити почуття національної та людської гідності, дати їм віру у власні сили, своєю творчістю оберігати: «Я на сторожі коло них поставлю Слово»...

Українська земля подарувала вселюдському сузір'ю геніїв невідомого Світоча – Тараса Шевченка, який, справді, поставив на сторожі біля своїх земляків «рабів німих», «вогненне слово», а в «Заповіті» дав наказ: «Кайдани порвіте!» Великий Кобзар акумулював, духовно переплавив, зберіг від забуття весь морально-етичний досвід української нації, дав змогу вдумливо читати свою національну історію, не обдурюючи самих себе і не порушуючи спадкоємність духовної культури українського народу.

Твори сучасних школярів, учнів, студентів свідчать про те, що вони ідентифікують себе з тими, хто був закодований Кобзарем у слові «народженім» у творі «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє», з таким актуальним і нині епіграфом: «Якщо хтось каже, що любить Бога, а брата ненавидить, той неправдомовець». Тому найчастіше у своїх роботах учасники конкурсу цитують строфи Шевченкових поезій, що вже стали афоризмами:

...Прочитайте знову
Ту ю славу. Та читайте
Од слова до слова,
Не минайте ані титли,

Ніже тії коми,
Все розберіть... та й спитайте
Тоді себе: що ми?..
Чий сини? яких батьків?
Ким? за що закуті?..

Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!

В своїй хаті своя й правда
І сила, і воля.

Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.
А ви претесь на чужину
Шукати доброго добра.

Доборолась Україна
До самого краю,
Гірше ляха свої діти
Ї розпинають.

Не дуріте самі себе,
Учітесь, читайте.
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.

Свою Україну любіть.
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа молить.

Сучасне покоління зрозуміло багатогранність Шевченкової поезії. Для молодих він і тонкий, ніжний лірик, який присвятив рідному краю шедевр пейзажної лірики «Садок вишневий коло хати»; і пророк, який свято вірив у світле майбуття: «І на оновленій землі Врага не буде, супостата, А буде син, і буде мати, І будуть люде на землі»; і громадянин, який мужньо витримав усі тортури і не скорився ворогам: «Ми не лукавили з тобою, Ми просто йшли; у нас нема Зерна неправди за собою».

Творчі роботи конкурсантів вкотре переконують у істині: стільки людей – стільки й думок. І здається, що твори геніальних поетів ніколи не бувають прочитані до кінця. Що більше пізнаєш справжнього Шевченка, то більше знаходиш незвіданого. Саме чари його слова намагалися розгадати і пояснити для себе учасники мовно-літературного конкурсу.

Відкриттям цьогорічного конкурсу стала талановита семикласниця Нікопольської СЗШ № 20 Катерина Бикова. До вашої уваги її поезія-звернення до кожного українця:

В моїй світлиці на стіні
Висить портрет Великого Шевченка.
І дуже хочеться побачити мені
В його очах майбутнє України-неньки.

Його чоло високе, мудрі сірі очі,
Котрі з дитинства бачили всього.
Немов Тарас з портрета мовить хоче
До побратима кожного свого.

Про те, як всі свої думки та сподівання,
Він на папері щиро викладав,

Про те, що мав одне в душі бажання,
Щоб українець кожен волю мав.

Хотів, щоб пам'ятав народ, як воювали
Козаки відчайдушно проти ворогів,
Як труднощі усі разом долали.
Щоб край наш рідний славився і цвів.

І всюди, де війна іще лунає,
Летять слова поета всіх часів:
«Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає!»

І не забудемо отих пророчих слів.

Сподіваємося, що учасники фінального етапу конкурсу імені Тараса Шевченка успішно виконали творчі завдання. Їхні роботи були відправлені до Києва для перевірки членами журі.

Хочеться щиро подякувати працівникам, невтомним, небайдужим педагогам, які щорічно готують талановитих дітей до конкурсів, підтримують їх, допомагають реалізуватися, зокрема Аллі Вікторівні Богомазовій (Спеціалізована СЗШ № 22 з поглибленим вивченням іноземної мови, Дніпропетровськ), Ользі Григорівні Криворотенко (Ганнівський НВК «СЗШ – ДНЗ» Верхньодніпровського району), Людмилі Іванівні Півненко (Березнуватівська СЗШ Солоняківського району), Любові Миколаївні Ільїній, Світлані Олександрівні Катунювій (Дніпропетровський обласний медичний ліцей-інтернат «Дніпро»), Наталі Сергіївні Голіковій (Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара), Світлані Ільвіні Кондратенко (Дніпропетровський педагогічний коледж ДНУ ім. О. Гончара), Світлані Петрівні Лагдан (Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна).

Переконуються вкотре: Тарас Шевченко – поет сучасний, актуальний, близький своїми поглядами сучасному поколінню. Це поет на всі часи. Його твори – це джерело, від якого має починатися усе: і любов, і віра, і слава, і воля. Ми завдячуємо саме Шевченку, що повернув нам національну гордість, навчив виборювати незалежність, навчав нові покоління любити Україну, вболівати за її долю, передавати нащадкам національний генетичний код.

Антоніна СЕРГІЄНКО,
завідувач кафедри
гуманітарної освіти ДОНШО,
кандидат педагогічних наук

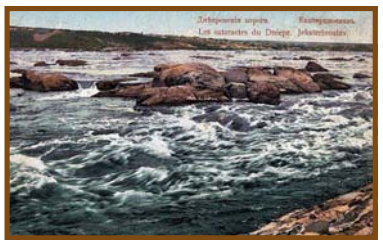
Нове життя будемо –
Кобзаря голос чуємо.

Народна творчість

Духовна спадщина Тараса Григоровича Шевченка живе у віках, вона є цілющим джерелом натхнення для нових поколінь. Кожен із нас шукає в його творах відповідь на безліч запитань, має від них втіху й підтримку. Тож поговоримо знову і знову про Шевченка...

Поговоримо про те, що пов'язує нас, жителів Придніпров'я, із Тарасом Григоровичем Шевченком.

Ми тішимось тим, що в наших краях, найбільш імовірно, побував Тарас Григорович. **Микола Чабан**, письменник, краєзнавець, співорядник видання «Шевченкіана Придніпров'я» про це пише так: «Наш земляк **Михайло Жученко**, який згодом стане відомим поетом і науковцем Яром Славутичем, перед Другою світовою війною, студентом подорожував рідною землею. Наслідком цього стала книжка нарисів «Місцями запорозькими», яка мала кілька видань в Канаді та Україні. У нарисі «На Хортиці» він описує зустріч зі старим дідом-чабаном, який здавна пас тут вівці, а на той час улаштувався сторожувати при будинкові відпочинку. Від нього **Яр Славутич** і записав народний переказ про перебування Тараса Шевченка між Дніпровських лоцманів. З ними, мовляв, Кобзар на дубі перетинав Дніпрові пороги і найгірніший з-поміж них – Ненаситець. За словами старого, Шевченко не міг приховати захоплення величним дніпровським краєвидом: «Гей, та й могутній же Батько наш Славута! Я й на Волзі бував, а такого дива не бачив. Ач, як несе!» Тарас Шевченко у переказі нотує назви затоки, виявляє неабияку витримку перед доланням грізних порогів, а на Хортиці, зійшовши на берег, «упав на коліна і плакав від радості, цілуєчи землю: – От, де слава наша почалася!».

Існує також думка, що у 1843 році, після закінчення Академії мистецтв, поет дістався до Дніпрових порогів найкоротшим із поштових шляхів, що тоді існували. Шлях пролягав з Лубен через Хорол – Кременчук – Верхньодніпровськ – Катеринослав – Олександрівськ – Нікополь. Імовірно, біля Кременчука по наплавному мосту Шевченко переїхав на правий берег Дніпра і опинився на землях Катеринославщини.

Чи був поет у самому Катеринославі? Це нам невідомо. Шевченківці припускають, що у першій половині вересня 1843 року Шевченко об'їхав місяця, пов'язани з історією Запорізької Січі, побував на Хортиці, в Нікополі,

селі Покровському. Безумовно, Шевченко побував біля Ненаситецького, Вовнизького та інших порогів, бачив їхню грізну красу, слухав їхній могутній рев:

*Б'ють пороги, місяць сходить,
Як і перше сходить...
Нема Січі, пропав і той,
Хто всім верховодив!*

Під час подорожі поет не розлучався зі своїм альбомом, зробив десять малюнків, але зберег-

лися декілька: «На Орелі», «Красивий кам'яними бабами».

Нас, жителів Дніпропетровщини, поєднує з Великим Кобзарем те, що долею Тараса Григоровича Шевченка цікавився наш видатний земляк, вчений **Дмитро Іванович Яворницький**. Дослідники його епістолярної спадщини Ангеліна Перкова та Віктор Сков у роботі «Т.Г. Шевченко в житті і спадщині Д.І. Яворницького» пишуть, що Дмитро Яворницький був дослідником, збирачем і пристрасним популяризатором творчості Т.Г. Шевченка. Зібрані матеріали згодом розмістив у своєму «улюбленому дітищі» – Катеринославському музеї.

Крім того, ми пишаємось, що образу Тараса Григоровича Шевченка торкалися в своїй творчості наші письменники-земляки, цим стверджуючи, що не згасає, а зростає інтерес до слова Тараса Григоровича Шевченка. Кожен, хто читає його поезію, бере звідти якусь незбагненну силу, одухотвореність, просвітління. Кожен українець вважає його своїм, пишається тим, що саме українська земля виплекала і зростила великого Кобзаря – батька Тараса. І кожен шукає у собі Шевченка, хоче, конче мусить «знайти в собі його кровинку», хоч іскру, інакше з темряви народу не вийти, інакше не буде України. Без Шевченка не тримала б нас матінка-земля, бо Шевченко – і совість наша, і віра наша, і правда наша, і сила наша. З такою порадою звертається до земляків **Наталка Нікуліна** у поезії «Шукаймо у собі Шевченка»:

*Шукаймо у собі Шевченка
Хоч іскру праведності й віри –
Він мусить бути там, в глибинах,
Інакше нас би не тримала
Оця земля, каліни матір.
Ми мусимо. Ми конче мусим
Знайти в собі його кровину –
Інакше з темряви не виїти.
Усім життям, всім током крові –
Народжуймо в собі Шевченка,
Хоч іскру – кожен, іскру – кожен.
Всі разом – буде Україна.*

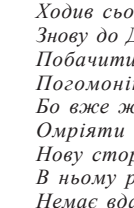
Поетичний твір «Світ клеко-
тить. Розвернуто безодні» – це поетичне кредо Наталки Нікуліної. Поетеса зауважує, що в найтяжчі хвилини боріння світла і п'їтьми поет і народ повинні бути єдині, тоді «не всидить кривда на високім троні». Невіддільним від народу, його страждань був Тарас Григорович, і такою є життєва позиція Наталки Нікуліної.

*Світ клеко-тить. Розвернуто безодні.
Боріння вічне світла і п'їтьми.
Гряде поет, чий біль – від болю Кодні,
З усіх страждань малих рабів німих.
Космічний пил і пил земний на скроні.
Поет. Народ. Коли вони – одне, –
Не всидить кривда на високім троні
І правду цар-фельдфебель не лигне.
Між зір тернових світить місяченько,
І кривд віки, кривд всі наружи орд
Іде народ. Бо він і є – Шевченко.
Шевченко іде. Бо він і є – народ.*

Поезія Наталки Нікуліної «**Уже нема того Аралу**» порушує на-
сушню проблему збереження землі
через осмислення біографічних
фактів з життя Тараса Шевченка.
Лейтмотивом звучить думка, що
люди внаслідок своєї нерозсудли-
вої діяльності втрачають багатства
землі, втрачають пам'ять про ті
місця, які пов'язані зі священним
іменем Т. Шевченка. Народ повин-
нен відповідати за свої дії, інакше
стане страшно «перед собою, пе-
ред ним».

*Уже нема того Аралу,
Шевченкового – і нема.
Як тяжко пустка нас скарала,
Солона, спечена й німа.
Лишилась пам'ять акварелей,
Що він їх щедро малював.
Було колись... Тепер пустеля
Сліди пісками завів.
День – судний. Не поможє спротив:
Ганьба – так землю розп'ясти.
І сам Шевченко свідчить проти.
Ніщо ти, Господи, прости!
Вітри метуть солоні «брашна»
Там, де були морські лани.
Чи аж оце нам стане страшно
Перед собою, перед Ним?*

Прислухатись до слова Шев-
ченка спонукає нас **Григорій Бідняк**
у поезії «**Тарасова**
порада». Ліричний
герой пішов до Дні-
пра погломоніти з
Шевченком, утвер-
дитись у своїй жит-
тевій позиції, розвіяти сумніви. І
почув Тарасову пораду: грома-
дянин не повинен зневірятись,
зрікатись рідної землі, він повинен
жити і творити в ім'я Вітчизни...

*Ходив сьогодні
Знову до Дніпра
Побачитися з ним,
Погомоніти.
Бо вже життя
Омріяти пора,
Нову сторінку
В ньому розповісти.
Немає вдач,
Немає і боргів,
А якщо є,
То далеко забути.
Та дивиться Тарас
З-під чорних брів:
«Не піддавайсь зневірі
і спокусі.
Розвій журу
І наміри сумні,
Забуто образ,
Зраду й пересуду.
Не всі пізнав
Ще радіці земні,
Хоч з тобою є
Хороші люди.
Впадати в ниць
Ще не прийшла пора.
Свого шляху
Приступно не зрїкайся.
Якщо почав його
Ти від Дніпра,
В порив іди
Й на мить не зупиняйся».*

Олеся Омельченко
поезію «**Тарасу Ше-
венку**» теж присвячує
Кобзареві, несхитному
борцеві за долю рідної
землі. Пристрасно зву-
чать слова вдячності землі, що по-
родила Генія українського народу:
*Спасибі, земле, що ти родила хліб.
Спасибі, земле, що ти родила Україну,
Колись давно, з убогої хатини,
Тарас великий вирушив у світ
І в слово гніве і ніжне перелив*

*Снагу свою, і віру, і надію.
Проїшов кривд пекло, та не відступив.
А став борцем своєї батьківщини.
Мій батьку, мій учителю, моя
Одвічна гордосте,
О, як пашишь обличчя,
Коли читаю знову «Кобзаря»,
Коли до мене правда промовля
Й до пильності, як і раніше, кличе!
Хай буде важко – легко не бува.
Та не померти вічним твоїм думам,
Бо – непохитні, як народ наш мудрий,
Як невмирущі мамині слова.*

Пишається Кобзарем Україна,
лунає над нею слово правди Про-
рока, кличе через роки бути пиль-
ними, боритись за кращу долю
Вітчизни. Тому, ненько-Україно,
«...не померти вічним твоїм ду-
мам», бо слово «Кобзаря» – не-
вмируще, як «мамині слова». І в
цьому головна ідея поезії Олеси
Омельченко «Тарасу Шевченку».

Філософськи осмис-
лює творчість Тараса
Григоровича Шевчен-
ка **Віталій Старченко**
у поезії «**Пік Шевчен-
ка**». Він зазначає, що осягнення
людством творчості Шевченка –
це вершина духовності. Автор
порівнює високість духу дум
Кобзаря з гірською вершиною
нескореного і свободолюбивого
Кавказу.

*Вершина, мов несписаний папір,
Як дума Кобзарєва піднебєсна,
Що на віки вросла в громаддє гір,
Проравави оболєк сріблєстї перевєсла.
Тарасова вершина... Пік чуття
Любовї до людей і ненавистї пік
До наглого імперського злиття,
Що нищить етноси, і лиш єдин «язик»,
Один на всіх народам залишає.
Вершина ця, немєв поема, сяє –
Поєма про нескорєний Кавказ,
Яка немєв пронизливий намаз
Для горців гордих та звитязних.
Високій блиск, міцна постава шпїля
Нищителєм свєбодї недєсяжні –
Його вартують правнуку Шамїля.*

Олександр Зайвий
у поетичному творі
«**Кохання Шевчен-
ка**» торкнувся найпо-
таємнішого – особис-
того життя Кобзаря, який не мав
долі змалку, то не мав її на схилі
літ. Доля не подарувала йому ро-
дину. І про це з сумом говориться
у поезії:

*Він сонце шукає на чорному тлі,
А сонця немає: байраки в імлі.
В Кирилівці темно. У Моринцях сон.
Так темно, мов землю
Поглинув дракон.
Завів Шевченко руки:
«Ну хоч ти, хоч ти,
Місяцю-золубчику,
Край мій освіти!»*

*Регіт прокотився за глухий байрак:
«Гей, Тарасе! Місяць, як і ти, – крїпак».
Місяць не засвітить – стїну гнє горбом,
Косить панське житє кованим серпом.
«О зіронько-сестричко,
сестра моя, зоря!
Всміхнися ніжним личком
У Серце Кобзаря».*

*А в мудромє просторї
лиш відгук здалєки:
«Засватані всі зорї, розхвтані зірки.
Ти сам собі, Тарасє,
щуйкай зорю між хмар,
А темно –
з серця власного зроби собі ліхтар.
Не виїдуть на побачєннє.
Приснятьє тїльки в снї,
Всі зорї закрїпачєні на небї крїпоснїм».
«То дай менї крїпачку, життє!»*

*Крїпак я жє сам!»
Луна озвалась начєбто:
«Крїпачку тежє не дам!»
Під зоряною шаллю Тарасова судьба.
В очах шматки кришталю
і голуба журба.
По захалєвних зшитках брєдє
вогнїстий зір.
Цвітє чарївна квітка, озорює папір.
Нїхто вогонь не вкрадє,
вогонь в словах сїя:*

*«Ходїмо, доле недєкава,
Ходїмо далє, далє – Правда,
А Правда – заповідь моя».*

Нерозривний зв'язок Шевчен-
кових дум із життям поневолено-
го українського народу
розкриває **Анатолій Шкляр** у вірші «**Петер-
бурзька ніч**».

*По вулицях пройдеш –
будинки, мов іграшки з воску,
По хвилях Нєви
наполоханє світло бїжить.
Мадічні палаці,
багато в них велїчї й лєску,
А ступиш на сходїнку –
холод озгорнє в ту ж мить.*

*В розкішних мастках,
які аж літають над світлом,
Гостинні господарї
також літають слїдком.
І вкотре сїкуютьє вуха слєсє залити,
Чи душу засипатє
важким кос-аральським піском.
А втішити душу і віку людського замало.
Лиш дєверї прочиниш –
приходить, мов привид, печаль.*

*На банї Ісакія сонцє призахіднє впало,
І високо в небї палає незасна свїча.
Слова, нїби люди: тє в свитці,
а тє в кармазинї,
А тє у солдатськїй шинелї
у дєверях стоїть.*

*Зїйшлися й мовчать,
наблєкавши по всїй Українї,
Та й тут, в Петербурзі,
нєлегко уста розтулять.
А світло маленької свїчки
зростає тим часом,
І крила свої розпразлє над мїстом вікно.
І чуєтьє голос:
«Вжє час повертатись, Тарасє,
Вогонь цє не згас,
і тебе там чекають давно.»*

*Не спить Україна,
озветьєся із мороку знову
І вийдє назустріч осянє зорєм земля.
Пов'язаний з нею
кривавою ниткою Слова,
Повториш угорєс її заповіднє ім'я.
І серцє вразливє у неї, як серцє дитини,
І сила, що здатна
пробити стїну крижану...
Краплина впадє із небєс –
то слєзєа Катєрини
Озвучить на кобзї
найтонїшу чутливу струну*

Актуальними є слова
Михайла Дяченка, з
якими він звертається
до Тараса Григоровича
і до нас водночас:

*Народисє цє раз, Тарасє,
Бо зникчємнїли ми,
Бо скозачились ми, –
Бїзнесменами стали,
Олігархами стали,
Рєкетирами – не людьми.*

Оспівували Кобзаря і випускни-
ки Дніпропетровського націона-
льного університету **Володи-
мир Сіренко** («До Шевченка») та
Костянтин Чернишов («Наш
світ не став щасливішим, Тара-
се»), **Олександр Завгородній**.

Полум'яне слово Тараса лунало і лунає по всій країні, давало і дає віру в неминучу перемогу справедливості, запалює серця патріотів України, які виявляють щире любов до України-матері. Тому справедливо є народна мудрість: «Нове життя будемо – Кобзаря голос чуємо».

Сподіваюся, що запропоновані поетичні твори письменників-земляків будуть використані учителями Дніпропетровщини і ляжуть в основу уроків літератури рідного краю, виховних годин, Шевченківських свят.

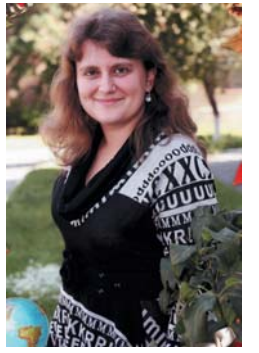
Ольга КРИВОРОТЕНКО,
вчитель української мови та
літератури Ганнівського НВК,
Верхньодніпровський район

В останні роки все більше іноземців ми зустрічаємо на вулицях наших міст, у громадському транспорті, у магазинах та в культурно-розважальних закладах. Більшість із них спілкується англійською. Для багатьох іноземців вона є рідною або мовою, яку вони добре знають і використовують для спілкування за кордоном.

В комунікації зі студентами-іноземцями великих проблем немає, бо вони знають українську та російську мови добре або на достатньому для побутового спілкування рівні. Що ж до іноземців-туристів і тих, хто приїздить до нас у бізнес-справах, то тут досить часто постає проблема спілкування. Деякі з гостей не знають української чи російської взагалі, а ми не розуміємо мову їхніх країн і не маємо навичок користування мовами міжнародного спілкування.

Парадоксальною є ситуація, коли ми бажаємо допомогти іноземцям у звичайних життєвих ситуаціях, але не можемо їх зрозуміти чи відповісти на запитання, хоча й вивчали англійську мову раніше або вивчаємо її зараз.

Зустрічаємо іноземних гостей у рідному місті

UKRAINE SPEAKING Asking the way

– Excuse me, can you tell me the way to the Opera and Ballet Theatre?

– Вибачте, чи не могли б Ви підказати дорогу до Театру опери та балету?

– Sure. Go down Yavornytsky Prospect two blocks straight ahead, turn right and you'll see a fountain and the theatre you want to visit. By the way, what's on?

– Звичайно. Пройдіть два квартали проспектом Яворницького, зверніть праворуч, і Ви побачите фонтан і театр, який бажаєте відвідати. До речі, що за вистава?

– «Swan Lake». My friends booked a ticket for me in advance.

– «Лебедине озеро». Мій друг замовив для мене квиток заздалегідь.

– Great! I hope you will like it.

– Чудово! Сподіваюсь, Вам сподобається.

– Thank you very much. Can I get to the theatre by the underground?

– Щиро дякую. Чи можу я дістатися до театру на метро?

– Unfortunately, not. But you can go there by tram. The stop is over there.

– На жаль, ні. Але Ви можете дістатися туди трамваем. Зупинка тут.

– Well, I see a crowd of people there...

– Ну... Я бачу, там натовп людей...

– At rush hours the trams, buses and trolley-buses are overcrowded. I advice you to walk. It'll take you a quarter of an hour.

– У годину пік трамваї, автобуси та троллейбуси переповнені. Я раджу Вам дістатися пішки. На це потрібно чверть години.

– Thank you very much. I'll follow your advice. And on my way back I'll take a tram.

Пропоную вашій увазі англомовний дискурс. Ознайомившись із ним, ви, якщо вивчали цю мову, але не маєте практики спілкування, – зможете активізувати свою лексичну базу. Якщо ж знайдете зацікавлену особу, яка разом із вами зможе відтворити запропоновані діалоги, то вдосконалили свої мовленнєві навички і краще підготуетесь до прийому іноземних гостей.

Матеріал (цілком або частково) можуть використовувати учителі англійської мови як базу для рольових ігор або нестандартних уроків-екскурсій для учнів 5-6-х класів для закріплення лексичного матеріалу з теми «Getting about the town».

– Дякую. Я скористаюся Вашою порадою. А назад повернуся трамваем.

– Good idea. Excuse my asking you, but where have you stayed?

– Гарна ідея. Пробачте, що запитую, але де Ви зупинилися?

– At the Dnipro Hotel. Does any tram go there?

– У готелі «Дніпро». Трамваї ходять туди?

– Of course. But you'll have to change the route. You'd better go by trolley-bus. The stop is near the theatre, too. Route 5 will take you right to the hotel.

– Звичайно. Але Вам потрібно буде зробити пересадку. Вам краще їхати троллейбусом. Зупинка біля театру також є. № 5 привезе вас просто до готелю.

– Oh, you've helped me a lot. Thank you.

– О, Ви дуже мені допомогли. Дякую.

– Don't mention it. Have a good time!

– Нема за що. Гарного Вам часу!

– Good luck!

– Хай щастить!

– Excuse me. Is the railway station far from here?

– Вибачте. Залізничний вокзал далеко звідси?

– Yes. Turn left and you'll see a big supermarket. Take the fifth turning on your right and you'll find yourself in Green Street. Pass two blocks and you'll see the station.

– Так. Зверніть ліворуч, і Ви побачите великий супермаркет. Ідіть далі та скористайтеся п'ятим поворотом праворуч, і Ви будете на вулиці Зеленій. Пройдіть два квартали, і Ви побачите вокзал.

– Is this the shortest way to get there?

– Це найкоротший шлях, щоб дістатися туди?

– I think, yes.

– Вважаю, що так.

– And how much will it take me to get there on foot?

– І скільки часу знадобиться мені, щоб дістатися туди пішки?

– It depends. But I suppose it'll take you 40 minutes.

– Залежить від обставин. Але я гадаю – хвилини 40.

– Well... Can I get there by tram?

– Мм... Чи можу я доїхати туди трамваем?

– Yes, you can. But you'll have to change № 5 to № 1.

– Так. Але Вам слід буде зробити пересадку з п'ятого на перший.

– I see. And can I use any other mean of transport to get there?

– Зрозуміло. А чи можливо скористатися іншими транспортними засобами?

– Of course, you can. You may go there by taxi. But it's a little expensive. I advice you to get there by bus. You can take either № 17 or № 21.

– Звичайно. Ви можете скористатися таксі, але це трохи дорожче. Я раджу Вам їхати автобусом. Сідайте на № 17 або № 21.

– And where is the nearest bus stop?

– А де найближча автобусна зупинка?

– Right here, around the corner of this building.

– Саме тут, за рогом цієї споруди.

– Could you tell me at what intervals do the buses run?

– Чи не могли б Ви сказати, як часто ходять автобуси.

– I suppose every five minutes.

– Гадаю, кожні п'ять хвилин.

– Great. You've helped me a lot. Thank you very much.

– Чудово. Щиро вдячний за допомогу.

– Not at all. I'm glad I could help you.

– Нема за що. Був радий допомогти.

Can you tell me the way to the nearest post office, please?

Підкажіть, будь ласка, дорогу до найближчого відділення пошти?

Certainly. Go down this street then just cross the square and you'll be right there.

Звичайно. Ідіть цією вулицею, перейдіть площу, і Ви опинитесь саме там.

Could you show me the way to the police station, please?

Чи не могли б Ви вказати мені дорогу до відділку поліції?

Go straight ahead along this street, then turn left.

Ідіть вулицею, а потім зверніть ліворуч.

I'm sorry to trouble you, but can you direct me to the Central Park?

Вибачте, що турбую Вас. Як дістатися центрального парку?

Certainly. Walk two blocks up to the underpass and cross the street. You won't miss it.

Пройдіть два квартали та перейдіть вулицю. Ви не зможете проминути його.

Would you tell me how to get to the nearest metro station?

Чи не могли б Ви сказати мені, як дістатися до найближчої станції метро?

Walk ahead as far as the crossing and then ask somebody.

Ідіть до перехрестя і там запитайте перехожих.

Tell me please how I can get to the University.

Скажіть, будь ласка, як я можу дістатися до університету.

You need to get on tram 4 and get off at the 5th stop, then walk back for one block.

Вам слід сісти на трамвай № 4 і вийти на п'ятій зупинці. Потім повернутися на один квартал.

What is the shortest (nearest, best, right) way to the Circus?

Який найкоротший шлях до цирку?

From this place you had better take a taxi.

З цього місця найкраще дістатися туди на таксі.

How do I get to the Zoo?

Як мені дістатися до зоопарку?

Let me see. Where are we? Oh, there's ... I think your best way from here is to walk straight...

Хвилиночку. Де ми? О... Я вважаю, що звідси найкраще піти...

Would you be so kind to show me the way to the nearest veterinary clinic?

Чи не буде Ваша ласка показати мені дорогу до найближчої ветеринарної клініки?

I'm going in the same direction.

Я йду в тому ж напрямку. We are going one way. Ми прямуємо саме туди.

Excuse me, is there a bus from here to the centre?

Пробачте, чи є звідси автобус до центру?

Yes, the 23 bus (bus № 23) takes you right to the centre.

Так, 23-й прямує саме до центру. No bus will take you right there, you'll have to change at the corner of ...

Жоден автобус не прямує саме туди. Ви маєте пересісти на повороті...

Will you tell me when I get off?

Ви скажете мені, коли виходити?

You need to get off at the last but one stop.

Ви маєте зійти на передостанній зупинці. Ask the conductor to put you down at ... Попросіть кондуктора висадити Вас...

Does this bus run to the Puppet Theatre?

Цей автобус прямує до лялькового театру?

No, this bus runs in the opposite direction, you have to change for bus 22 or 33.

Ні, у протилежному напрямку. Вам слід пересісти на автобус 22 або 33.

Does this bus (route № 12) go as far as the City museum?

Цей автобус прямує аж до міського музею?

I'm sorry I can't tell you, I'm a stranger here myself.

Вибачте, не можу відповісти. Я сам не звідси.

Does the 42 bus go along (down, up) Pushkin Prospect to the University?

Автобус 42 прямує проспектом Пушкіна до університету?

Yes, this bus goes up to the University.

Так. До університету.

How far is it from here? Як далеко це звідси?

Oh, it's a long way off. / Oh, quite a long walk.

Досить далеко пішки. It's quite close, if you walk it'll take a quarter of an hour.

Це досить близько. Хвилин 15 пішки.

How long will it take me to get there?

Скільки потрібно часу, щоб дістатися туди?

It will take you 10 minutes to get there.

На це потрібно 10 хвилин. About half an hour or so, but if you are in a hurry why not take a taxi?

Приблизно півгодини. Але якщо Ви поспішаєте, чому б не спіймати таксі?

Моє Придніпров'я

Березень

1 • 80 років тому (1936 р.) у Дніпропетровську побував заслужений діяч мистецтв, художник Ісаак Ізраїльович Бродський, який подарував Дніпропетровському художньому музею колекцію із 400 картин. Серед них полотна І. Репіна, С. Зарянка, В. Серова, І. Левітана, А. Архипова, О. Бенуа та інших майстрів.

2 • 95 років тому (1921 р.) – народився **Гурген Карпович Карапетян**, народний артист України, художній керівник і диригент симфонічного оркестру Дніпропетровської філармонії у 1967-1986 рр. Помер 1 грудня 1986 р. за диригентським пультом під час гастролей симфонічного оркестру в Ростові.

3 • 120 років тому (1896 р.) – народився **Іван Сергійович Паторжинський**, видатний український співак, народний артист УРСР. 1917 р. закінчив Катеринославську духовну семінарію, а 1922 р. – Дніпропетровську консерваторію. Починав свою сценічну діяльність у Дніпропетровську, тут же керував хором імені М. Лисенка. Згодом працював в Одесі, Харкові, Києві. Помер 22 лютого 1960 р.

4 • 230 років тому (1786 р.) – у слободі Єлизаветівка Новомосковського повіту протопін Олексій Хандалєєв освятив новозбудовану дерев'яну церкву Святої Покрови і відкрив у ній богослужіння.

7 • 90 років тому (1926 р.) – у с. Пшеничному Солонянського району народився **Петро Павлович Розумний**, правознавець, член Української Гельсінкської групи. 1952 р. закінчив Дніпропетровський інститут іноземних мов. Працював учителем англійської мови в Почаєві Тернопільської обл., пізніше у Солоні на Дніпропетровщині. 3 жовтня 1979 р. вступив до УГГ, 8 жовтня – заарештований. Засуджений до трьох років позбавлення волі. Один із засновників і голова Дніпропетровської філії Української Гельсінкської Спілки. 2006 р. нагороджений орденом «За мужність» I ступеня. Помер 20 березня 2013 р.

8 • 80 років тому (1936 р.) народився **Микола Андрійович Сологуб**, директор Дніпропетровського історичного музею у 1988-1990 рр.

11 • 220 років тому (1796 р.) – у слободі Межиріч Павлоградського повіту освячено новозбудовану дерев'яну церкву Різдва Богородиці.

• 200 років тому (1816 р.) – народився **Олександр Степанович Афанасьєв-Чужбинський**, письменник, етнограф, фольклорист, історик, мовознавець, побратим Т.Г. Шевченка. Неодноразово бував на Катеринославщині, досліджував природу, історію, культуру Придніпров'я. В 1857-1858 роках опублікував «Подорож до дніпровських порогів і на Запоріжжя». Помер 18 вересня 1875 р. у Санкт-Петербурзі.

12 • 150 років тому (1866 р.) – на Катеринославщині, у Бахмуті (нині Донецька область) народився **Павло Іванович Новгородцев** (1866-1924), філософ права, професор, політичний діяч Російської імперії, депутат Першої Державної думи від Катеринославської губернії, член партії конституційних демократів.

15 • 85 років тому (1931 р.) – у Кам'янському (з 1936 р. – Дніпродзержинськ) відкрито Палац культури металургів.

16 • 165 років тому (1851 р.) – в Катеринославі народився **Ананій Петрович Струков** (1851-1922), предводитель дворянства Катеринославської губернії у 1886-1902 рр., політичний діяч Російської імперії. Будинок Струкових на вул. Новодворянській (нині В. Вернадського, 33) – єдиний особняк палацового типу середини XIX століття, що зберігся в Дніпропетровську, вважається рідкісним зразком ранньої еклектики. Нині у ньому дитячий садок.

22 • 160 років тому (1856 р.) – у с. Іванівці Верхньодніпровського повіту народився **Дмитро Петрович Коновалов**, вчений-хімік. Працював у Катеринославі на посадах професорів університету і гірничого інституту, директора Науково-дослідного хіміко-енергетичного інституту (1919-1922 рр.). Помер 6 січня 1929 р.

23 • 170 років тому (1846 р.) – у Катеринославі народився **Григорій Йосипович Деркач (Любимов)**, український актор, антрепренер. Помер 1900 р. у Томську.

30 • 135 років тому (1881 р.) – у с. Чумаки (нині Томаківського району) народився **Микола Олександрович Капустянський**, український військовий та політичний діяч, генерал-хорунжий армії УНР, один із засновників та діячів ОУН. Помер у Мюнхені 19 лютого 1969 р.

30 • 115 років тому (1901 р.) – у селищі Лоцманська-Кам'янка (нині у межах Дніпропетровська) народився **Олексій Федорович Федоров**, командир Чернігово-Волинського партизанського об'єднання в роки Другої світової війни, двічі Герой Радянського Союзу, партійний та державний діяч. Помер 9 вересня 1989 р. 75 років тому (березень 1941 р.) – у Дніпропетровську став до ладу завод сухих сніданків (з квітня 1976 р. – комбінат харчових концентратів).

60 років тому (1956 р.) – у Дніпропетровську створено технікум промислового транспорту (нині – Дніпропетровський транспортно-економічний коледж).

Календар підготувала **Ярина ГОЛУБ**, завідувачка краєзнавчого відділу обласної універсальної наукової бібліотеки

Олександр АФАНАСЬЄВ-ЧУЖБИНСЬКИЙ та його літературно-етнографічний опис Придніпров'я середини XIX ст.

Значення творчості О.С. Афанасьєва-Чужбинського для нашого краю передусім, у досить детальному літературно-етнографічному описі Придніпров'я від Катеринослава до Херсону та гирла Дніпра, представлено у першій книзі двотомника «Поездка в Южну Росію» під назвою «Очерки Дніпра» (1861). Ця праця перевидана 2004 р. дніпропетровським видавництвом «Січ» українською мовою (переклад Т.О. Абрамової, всі цитати нижче з цього видання) накладом 3.000 прим.

В описі Катеринослава надано історичний нарис слободи Половиця, яка передувала будівництву міста, згадано козака Лазаря Глобу та його сади. Інтерес дослідника-етнографа зумовив детальний опис Петропавлівського ярмарку: «Збираючись у червні на порог, я провів у Катеринославі дня чотири під час Петропавлівського ярмарку, бажаючи глянути на різноманітний люд, що зійшовся і з'їхався з округи. Хоча це, власне, вівняний ярмарок, проте, користуючись цим випадком, наїжджають купці з великих міст, і влаштовується так званий панський ярмарок, де можна знайти і найвитонченіші модні матерії, і золоті, і срібні речі. Одним словом можна відшукати все, навіть найвишуканішому покупцю, що ходив по лавках у витонченому пальті, вставивши в очі скельце, і голосно говорить: «У нас у Петербурзі». Крім того, у панському ярмарку з ранку до вечора ви зустрінете всю вищу публіку, середню і нижчу, крім простонароддя, як міського так і сільського. <...> Характер Катеринославського простонародного ярмарку збігається з усіма малоросійськими ярмарками...».

Розгорнутий історико-етнографічний опис слободи Лоцманської Кам'янки – перший в історіографії XVIII-XIX ст. Автор навів, зокрема, історичні відомості про розвиток лоцманської громади; описав як виглядала слобода, житла, костюми лоцманів, їхні звичаї, навів тексти кількох лоцманських пісень. «Все, що стосується судноплавства, зосереджено в селищі Лоцманська Кам'янка. Там визначається міра вантажу і жодне судно не пропускається без належного обмірювання й огляду. Треба віддати справедливість старшому отаману лоцманської общини Бойку. Це справжній тип запорожця з усіма його різноманітними відтінками. <...> про кам'янських лоцманів можна сказати, що це народ скромний, слухняний і надзвичайно талановитий у своїй справі».

Далі подається опис дніпровських порогів, з історичними екскурсами, описом судноплавства та поширених типів суден, каналів та населених пунктів Дніпровського Надпоріжжя. Автор звертає увагу на найважливіші острови (Сурський, Піскуватий, Таволжанний та інші), забори (Тягинська, Крива та інші), камені та скелі (Монастирско, Зміїна скеля, камені Розбійники, Стопни...), описує села (Волоське, Василівка, Миколаївка, Кичкас-Ейнлаге...), далі – детально описує Нижнє Подніпров'я, звертаючи увагу на великі населені пункти (Олександрівськ, Нікополь, Берислав, Херсон), історичні села (зокрема, Вознесенське, Капулівка), острови (Хортицький) тощо.

Окрема глава книги присвячена Нікополю. Велику частину тексту займає опис залишків запорозького поселення. «Нікополь являє собою досить мальовничу панораму. <...> Здалеку дуже гарне містечко, якому особливо вигляду надають висока п'ятитверха церква, порядні будиночки, що згрупувалися біля площі та де-не-де обсажені деревами. Вісімдесять з невеличким років тому це була запорізька переправа Микитине... <...> По руйнуванні Січі, в Микитине переселилося декілька Запорозжців, перевезена була частина церковного посуду з січової церкви, і Микитине названо Нікополем. Але в даний час вже не існує місця старого поселення. Все це обрушилося в ріку, яка постійно підмиває берег... <...> Але в стрімкій скелі, що йде від Микитина рога до церковного спуску й омиваної Дніпром, стирчать напівтрухляві труни, і біліють кістки лицарів війська запорізького».

Автор звертає особливу увагу на розповіді старожилів, вигляд містечка, побут і зайняття місцевого населення, надає детальні, зокрема, статистичні, відомості щодо громади вільних матросів. Представлений унікальний повний перелік суден нікопольських жителів, з прізвищами власників та технічними параметрами.

Майже цілий розділ присвячено залишкам двох Запорозьких Січей – Чортомлицької та Нової. Тут привертано увагу описи сіл Капулівка та Покровське з їхніми старожитностями, опис церковного посуду Січової Покровської церкви, перелік трун із праці архієпископа Гавриїла (Розанова).

Автор постійно звертає увагу на майже цілковите забуття щодо попередніх історичних епох, зокрема історії Запорозжжя, та байдужість до історичних артефактів у повсякденній культурі більшості тогочасного населення. Так, при описі Нікополя проривається майже екзистенційний сум: «Іноді біля берега під час брижі качаються в хвилях черепа давньопомерлих і ніби просять у перехожого, щоб їх зарили де-небудь... Але сьогоднішнє покоління байдужо проходить повз них, хоча кожен покаже вам високо над головою золоті труни степових лицарів. Іноді трапляються на березі мідні іконки та хрести. Це обрушується запорізький цвинтар...».

Ця ж тема проникливо й символічно звучить при описі цвинтаря в Капулівці й могили І.Д. Сірка: «Пам'ятаю як світлим осіннім днем 1856 року під їжджав я до Капулівки і хоча у мене тоді вже розсіялися поетичні фантазії, якими подобалося колись прикрашати рідну історію, я наближався до древньої Січі не байдужо: години за дві до того я ще раз пробіг декілька сторінок п. Скальковського [книга «Історія Нової Сечи или последнего Коша Запорозжского» – М.К.]. Приїхавши до Капулівки, я вискочив з тарантаса і майже побіг на старий цвинтар... Великі могили безладно розкидані під тинами і на трьох тільки вросли глибоко в землю кам'яні хрести. По цих могилах бродили різні тварини...».

– На всіх нещодавно були хрести, – зауважив мені провідник, – так мужики розтаскали.

– Веди мене до могили Сірка – сказав я, <...> поспішаючи швидше побачити гробницю знаменитого кошового

Провідник мій підійшов до воріт одного подвір'я, відчинив їх і запросив мене ввійти.

– Як, хіба Сірко лежить на подвір'ї?

– Ні, він у городі цього селянина.

Проходжу інші ворота, йду на город, повертаю за ріг, і обурення опановує мною... Величезний курган поораний, хоча для цього, як відомо, потрібні великі зусилля, і надгробний пам'ятник керманіча запорожців сумно стовбичить між рідкою стернею зораного ячменя. <...> Признаюся, я впав із хмар, згадавши, що в часи п. Скальковського «селяни приписували могили Сірка щось надприродне».

Описуючи залишки останньої Січі, автор підсумовує: «Не знаю і дивуюся, як шановному автору «Історії Нової Січі» почастило побачити благоговіння околицин жителів до історичних залишків. Тутешні землі населилися вихідцями з різних місць, що принесли інші інтереси й інші спогади. Взагалі селянин наш не знає навіть недавньої історії».

Автор постійно наголошує на важливості історико-археологічного дослідження Придніпров'я. «Про всі ці знахідки згаду для того, щоб показати, які важливі порогі з археологічного погляду, <...> Там і сям на горах під Дніпром видніються кургани. Деякі з них досить значні, і немає сумніву, що ретельне їх дослідження призведе до чудових результатів». Описуючи острів Хортиця, автор наголошує на спадщині запорожців: «варті тільки пройти по всьому острові й особливо по північно-західній його частині для того, щоб переконалися, що тут довго жила козацька дружина».

Гадаю, саме книга О.С. Афанасьєва-Чужбинського відкрила низку історико-етнографічних видань XIX століття, які фактично наново актуалізували історичну спадщину колишнього Запорозжжя та впели її в тогочасний історико-літературний дискурс. У багатьох місцях тексту прямо вказується на спадкоємність із запорозькими традиціями: «Дніпровські лоцмани – прями нащадки Запорозжців, які переправляли судна через пороги, і лоцманське мистецтво, переходячи від батька до сина, є головним їхнім обов'язком. Нрави їхні та звичаї загальні всім малоросам, з утриманням дечого спадкового, запорозького».

На наш погляд, історичне значення праці О.С. Афанасьєва-Чужбинського ще не повністю оцінене дослідниками. «Подорож у Південну Росію» 1861 р. є не лише літературним історико-етнографічним описом місцевості. Навіть за стилем і структурою тексту опис є перехідним етапом між типом «подорожніх записок» кінця XVIII – першої половини XIX ст. та історико-етнографічними творами другої половини XIX ст. «Подорож» проклала своєрідний історіографічний місток між працями А.О. Скальковського, передусім «Історією Нової Сечи, или Последнего Коша Запорозжского» та працями Д.І. Яворницького, передусім «Запорозжжя в остатках старини і преданій народа», яка з'явилася на чверть століття пізніше і заново порушила феномен запорозького козацтва в історіографії.

Під час опису залишків Нової Січі О.С. Афанасьєв-Чужбинський навіть пророкує появу такого історика козацтва, яким став незабаром Д.І. Яворницький: «Запоріжжя чекає свого історика, тому що п. Скальковський у своєму творі зібрав тільки матеріали, але значна частина козацького архіву це нерозібрана... На мою думку, за це потрібно взятися людині, яка ґрунтовно знає не лише історію краю, але достеменно вивчила побут і мову народу, і яка взагалі відокремилася від усіх оріб'язкових і племінних суперечок». Ці слова стали справді пророчими...

Максим КАВУН, «Моє Придніпров'я» (зі скороченнями)

ЗАСНОВНИК ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» — ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

Редакційна колегія:
В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА, В.Г. ДОЛГОПОЛІЙ,
О.В. ПОЛТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО, В.Г. СЕРЕДНЯ

Головний редактор З.В. МАРЧИШИНА
Заступник редактора Є.А. ШУЛЬГА
Фотокорн Г.Г. та А.Г. КРЮЧЕНКИ
Дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ
«ДЖЕРЕЛО»: gdjerele.jimdo.com

Свідectво про реєстрацію
ДП № 66 від 13.12.1993.

Формат А 3.

Обсяг 0,8 ум. др. арк.

Адреса редакції:
49006, Дніпропетровськ,
вул. Свердлова, 70, к. 216.
Телефон/факс: 732-47-61,
732-48-48.

E-mail: GDjerele@ukr.net